

395/2009 Sb.

ZÁKON

ze dne 9. září 2009

o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

HLAVA I

ÚVODNÍ USTANOVENÍ

§ 1

Úvodní ustanovení

Tento zákon upravuje

- a) způsob posuzování a zamezení zneužití významné tržní síly při prodeji zemědělských a potravinářských produktů (dále jen „významná tržní síla“) a
- b) dozor nad dodržováním tohoto zákona.

§ 2

Vymezení některých pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí

- a) dodavatelem soutěžitel 1), který za účelem prodeje dodává zboží a služby odběrateli,
- b) odběratelem soutěžitel, který odebírá zboží za účelem dalšího prodeje.

HLAVA II

ZNEUŽITÍ VÝZNAMNÉ TRŽNÍ SÍLY

§ 3

Významná tržní síla

(1) Významná tržní síla je takové postavení odběratele vůči dodavateli, kdy se v důsledku situace na trhu stává dodavatel závislým na odběrateli ve vztahu k možnosti dodávat své zboží spotřebitelům a kdy si odběratel vůči dodavateli může vynutit jednostranně výhodné obchodní podmínky.

(2) Významná tržní síla se posuzuje zejména s ohledem na strukturu trhu, překážky vstupu na trh, tržní podíl dodavatele a odběratele, jejich finanční sílu, velikost obchodní sítě odběratele, velikost a umístění jeho jednotlivých prodejen.

(3) Není-li prokázán opak, má se za to, že významnou tržní sílu má odběratel, jehož čistý obrat přesáhne 5 mld. Kč.

§ 4

Zákaz zneužití významné tržní síly

Zneužití významné tržní síly vůči dodavatelům je zakázáno. Zneužitím významné tržní síly je zejména soustavné

- a) porušování pravidel uplatňovaných při fakturaci uvedených v příloze č. 1 tohoto zákona,
- b) porušování všeobecných obchodních podmínek uvedených v příloze č. 2 tohoto zákona,
- c) porušování povinností vyplývajících ze smlouvy mezi dodavatelem a odběratelem, které obsahují zejména podmínky uvedené v příloze č. 3 tohoto zákona,
- d) nedodržování podmínek prodeje uvedených v příloze č. 4 tohoto zákona,
- e) uplatňování praktik zakázaných v dodavatelsko-odběratelských vztazích uvedené v příloze č. 5 tohoto zákona,
- f) porušování jiných zvyklostí v dodavatelsko-odběratelských vztazích, kterými se rozumí zejména zvyklosti uvedené v příloze č. 6 tohoto zákona, jehož cílem nebo výsledkem je podstatné narušení hospodářské soutěže na relevantním trhu.

HLAVA III

DOZOR NAD DODRŽOVÁNÍM ZÁKONA

§ 5

Dohled nad dodržováním zákona provádí Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „Úřad“). Působnost Úřadu je stanovena jiným právním předpisem 2).

§ 6

(1) Zjistí-li Úřad v řízení z moci úřední, že došlo ke zneužití významné tržní síly, tuto skutečnost v rozhodnutí uvede a tímto rozhodnutím takové jednání do budoucna zakáže.

(2) Namísto rozhodnutí podle odstavce 1 Úřad rozhodne o zastavení řízení za podmínky, že účastníci řízení Úřadu společně navrhli závazky ve prospěch obnovení účinné hospodářské soutěže, které jsou dostatečné pro ochranu hospodářské soutěže a jejichž splněním se odstraní závadný stav, a že zneužití tržní síly nemělo za následek podstatné narušení hospodářské soutěže.

V takovém rozhodnutí může Úřad rovněž stanovit podmínky a povinnosti nutné k zajištění splnění těchto závazků. Jestliže Úřad neshledá navržené závazky dostatečnými, důvody písemně sdělí účastníkům a pokračuje v řízení.

(3) Závazky podle odstavce 2 mohou účastníci řízení písemně navrhnout Úřadu nejpozději do 15 dnů ode dne, kdy jim Úřad doručil písemné vyrozumění, v němž Úřad sdělí základní skutkové okolnosti případu, jejich právní hodnocení a odkazy na hlavní důkazy o nich, obsažené ve spise (dále jen „sdělení výhrad“); k pozdějším návrhům přihlédne Úřad jen v případech hodných zvláštního zřetele. Účastníci řízení jsou svým návrhem vázáni vůči Úřadu i mezi sebou navzájem, popřípadě vůči třetím osobám, a od podání návrhu do rozhodnutí Úřadu podle odstavce 2 nesmějí postupovat způsobem, který je předmětem výhrad Úřadu.

(4) Po zastavení řízení podle odstavce 2 může Úřad znovu zahájit řízení podle odstavce 1, jestliže

- a) se podstatně změnila podmínky, které byly pro vydání rozhodnutí podle odstavce 2 rozhodné,
- b) účastníci řízení jednají v rozporu se svými závazky podle odstavce 2, nebo
- c) rozhodnutí bylo vydáno na základě nepravdivých nebo neúplných podkladů, údajů a informací.

HLAVA IV

POKUTY

§ 7

Na řízení vedené Úřadem ve věcech zneužívání významné tržní síly, jakož i na jeho vyšetřovací oprávnění, se přiměřeně použijí ustanovení jiného právního předpisu 3).

§ 8

Správní delikty právnických osob a podnikajících fyzických osob

(1) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako soutěžitel dopustí správního deliktu tím, že

- a) v rozporu s § 4 tohoto zákona zneužije svoji významnou tržní sílu,
- b) nesplní závazek podle § 6 odst. 2 tohoto zákona,
- c) nesplní opatření k nápravě uložené Úřadem podle jiného právního předpisu nebo jinou povinnost stanovenou rozhodnutím Úřadu, nebo
- d) poruší pečeť umístěnou v průběhu šetření podle jiného právního předpisu.

(2) Za správní delikt podle odstavce 1 písm. a), b), c) se uloží pokuta do 10 000 000 Kč nebo 10% z čistého obrátu dosaženého soutěžitelem za poslední ukončené účetní období a za

správní delikt podle odstavce 1 písm. d) pokuta do 300 000 Kč nebo 1 % z čistého obratu dosaženého soutěžitelem za poslední ukončené účetní období.

§ 9

Společná ustanovení ke správním deliktům

(1) Právnícká osoba za správní delikt neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby porušení právní povinnosti zabránila.

(2) Při určení výměry pokuty právnícké osobě se přihlédne k závažnosti správního deliktu, zejména ke způsobu jeho spáchání a jeho následkům a k okolnostem, za nichž byl spáchán.

(3) Odpovědnost za správní delikt zaniká, jestliže správní orgán o něm ne zahájil řízení do 5 let ode dne, kdy se o něm dozvěděl, nejpozději však do 10 let ode dne, kdy byl spáchán.

(4) Správní delikty podle tohoto zákona v prvním stupni projednává Úřad.

(5) Na odpovědnost za jednání, k němuž došlo při podnikání fyzické osoby 4) nebo v přímé souvislosti s ním, se vztahují ustanovení zákona o odpovědnosti a postihu právnícké osoby.

(6) Odpovědnost právnícké osoby za správní delikt přechází na právního nástupce této osoby jen tehdy, pokud právní nástupce nejpozději v okamžiku vzniku právního nástupnictví věděl nebo vzhledem k okolnostem a k svým poměrům mohl vědět, že se právnícká osoba před vznikem právního nástupnictví dopustila jednání, které naplnilo znaky správního deliktu.

(7) Má-li zaniklá právnícká osoba více právních nástupců, odpovídá za správní delikt každý z nich. Při výměře pokuty se přihlédne též k tomu, v jakém rozsahu přešly na právního nástupce výnosy, užitky a jiné výhody ze spáchaného správního deliktu, a k tomu, pokračuje-li některý z právních nástupců v činnosti, při které byl správní delikt spáchán.

(8) Zanikla-li právnícká osoba, která správní delikt spáchala, až po nabytí právní moci rozhodnutí, jímž jí byla za tento správní delikt uložena pokuta, přechází povinnost tuto pokutu zaplatit na právního nástupce zaniklé právnícké osoby. Je-li právních nástupců více, odpovídají za zaplacení pokuty společně a nerozdílně.

§ 10

Pořádková pokuta

(1) Soutěžiteli lze uložit pořádkovou pokutu až do výše 300 000 Kč nebo 1 % z čistého obratu dosaženého soutěžitelem za poslední ukončené účetní období, jestliže nesplní povinnost podle jiného právního předpisu 5).

(2) Pořádkovou pokutu lze uložit i opakovaně. Celková výše opakovaně ukládaných pokut nesmí přesáhnout 10 000 000 Kč nebo 10 % z čistého obratu dosaženého soutěžitelem za poslední ukončené účetní období.

(3) Pořádkovou pokutu lze uložit do 1 roku ode dne, kdy byla povinnost porušena.

HLAVA V

ÚČINNOST

§ 11

Tento zákon nabývá účinnosti prvním dnem třetího kalendářního měsíce následujícího po dni jeho vyhlášení.

Vlček v. r.

Fischer v. r.

Příloha 1

PRAVIDLA UPLATŇOVANÁ PŘI FAKTURACI

1. Každý nákup výrobků musí být předmětem fakturace. Faktura obsahuje základní náležitosti podle jiných právních předpisů.

2. Na faktuře musí být uvedeno datum, kdy se musí uskutečnit úhrada. Dále musí být uvedeny upřesňující podmínky srážky, ke které může dojít v případě platby pozdější, než je datum vyplývající ze všeobecných podmínek prodeje, tak jako i výška pokut uplatňovatelných v den úhrady následující po datu úhrady uvedeném na faktuře. Za den úhrady je považováno datum, kdy odběratel dá příslušné prostředky k dispozici dodavateli nebo jeho právnímu nástupci.

3. Na faktuře musí být uvedeno jakékoliv snížení ceny poskytnuté v den prodeje výrobku nebo poskytnutí služeb přímo spojených s tímto prodejem, s výjimkou nepředvídatelných srážek.

Příloha 2

VŠEOBECNÉ OBCHODNÍ PODMÍNKY

1. Odběratel je povinen poskytnout všeobecné obchodní podmínky dodavateli, který o to požádá. Tyto všeobecné podmínky jsou základem obchodních jednání.

2. Všeobecné obchodní podmínky zahrnují:

- podmínky nákupu;

- cenové podmínky;

- snížení cen;

- podmínky úhrady.

3. Všeobecné obchodní podmínky mohou obsahovat odlišnosti podle kategorií dodavatelů. V takovém případě se povinnost poskytnout všeobecné podmínky prodeje ustanovená v bodě č. 1 týká všeobecných obchodních podmínek, které jsou uplatňovány na dodavatele patřící do stejné kategorie.

4. Každý dodavatel si může dohodnout s odběratelem zvláštní obchodní podmínky, na které se nevztahuje povinnost uvedená v bodě č. 1.

5. S výjimkou odlišných ustanovení uvedených v obchodních podmínkách anebo dohodnutých mezi stranami v souladu s odstavcem 6 této přílohy, je lhůta na uhrazení dlužných částek stanovena na třicátý den po datu přijetí zboží anebo vykonání požadovaného plnění.

6. Platební lhůta pro každého dodavatele nesmí být delší než třicet dnů od data dodání.

7. Platební podmínky musí obsahovat podmínky pro fakturaci a úroky z prodlení splatné následující den po datu úhrady uvedeném na faktuře v případě, kdy jsou dlužné částky uhrazeny po tomto datu. Sankce z prodlení jsou splatné bez toho, aby bylo třeba je připomínat.

8. Poskytnutí informace stanovené v prvním odstavci se dá zrealizovat všemi prostředky, které se obvykle používají v daném oboru.

9. Společnosti, jejichž roční účetnictví podléhá auditu, zveřejní informace o lhůtách splatnosti svých dodavatelů.

Příloha 3

PODMÍNKY UVÁDĚNÉ VE SMLOUVÁCH MEZI DODAVATELEM A ODBĚRATELEM

1. Ve smlouvě mezi dodavatelem a odběratelem se uvedou povinnosti, ke kterým se strany zavázaly s cílem stanovit cenu po ukončení obchodních jednání. Smlouva je uzavírána písemně a nelze ji měnit bez písemného souhlasu obou smluvních stran.

2. Smlouva je vyhotovená buď jako jeden dokument anebo jako celek tvořený roční rámcovou smlouvou a přílohami.

3. Smlouva stanoví:

- podmínky prodeje výrobků tak, jak vyplynuly z obchodních jednání při dodržování všeobecných obchodních podmínek;

- podmínky, ke kterým se odběratel zavazuje, že poskytne dodavateli, při příležitosti prodeje jeho výrobků spotřebiteli, anebo s cílem jejich dalšího prodeje obchodníkem, každou

službu, která má podpořit jejich prodej a která nevyplývá z prodejních a nákupních povinností, přičemž je potřeba uvést předmět, předpokládané datum plnění, způsob realizace, odměnu a výrobky, ke kterým se vztahují;

- ostatní povinnosti, které jsou součástí obchodního vztahu mezi dodavatelem a odběratelem, přičemž pro každý předmět je potřeba uvést předpokládané datum plnění a způsoby realizace;

- lhůtu pro předkládání návrhů na cenové změny;

- podmínky a lhůty pro změnu dohodnutého množství, jakosti a provedení dodávaných výrobků.

4. Povinnosti vyplývající z předchozích bodů se podílejí na stanovení dohodnuté ceny.

Příloha 4

PODMÍNKY PRODEJE

1. Odběratel nesmí prodávat nebo oznámit, že bude prodávat výrobek tak, jak jej získal, za cenu nižší, než byla jeho skutečná nákupní cena.

2. Skutečná nákupní cena je netto jednotková cena uvedená na nákupní faktuře, snížená o všechny ostatní finanční příjmy odsouhlasené dodavatelem a zvýšená o daně z obrátu, o případně další daně příslušné k tomuto prodeji spotřebitelům a o cenu dopravy, pokud je tato realizována na účet odběratele.

3. Ustanovení předchozích bodů se neuplatňují:

- na dobrovolné anebo vynucené prodeje, jejichž důvodem je ukončení anebo změna obchodní činnosti;

- na výrobky, které mají stejné vlastnosti a jejichž další dodávky se uskutečnily za sníženou cenu, přičemž skutečná nákupní cena je potom nahrazená cenou uvedenou na nové nákupní faktuře;

- na výrobky s uvedenou dobou spotřeby od okamžiku, kdy jsou ohrožené rychlým zhoršením kvality, pod podmínkou, že nabídka za sníženou cenu není předmětem jakékoliv reklamy anebo inzerátu mimo místa prodeje;

- na výrobky, jejichž prodej má výrazný sezonní charakter, po dobu závěrečného období sezony prodeje a v době mezi dvěma prodejními sezonami.

Příloha 5

PRAKTIKY ZAKÁZANÉ V DODAVATELSKO-ODBĚRATELSKÝCH VZTAZÍCH

1. Každý odběratel nese odpovědnost a musí nahradit škodu způsobenou tím, že:

- dostane anebo se pokouší dostat od dodavatele jakýkoliv prospěch nebo platbu, která neodpovídá žádné skutečně poskytnuté obchodní službě anebo je zjevně nepřiměřená ve vztahu k hodnotě poskytnuté služby. Za takovéto plnění (finanční) je považováno zejména:

- podílení se na financování, neodůvodněné společným zájmem a bez přiměřené protihodnoty;

- realizace obchodní propagace, nákupu anebo investice, zejména v rámci obnovy obchodů nebo v rámci rozšiřování obchodní sítě nebo budování a provozu zalistovacích, zúčtovacích nebo nákupních ústředí;

- umělé kumulování obrátů anebo požadavek přizpůsobit se obchodním podmínkám obdržených ostatními zákazníky;

- podřídí anebo se pokusí podřídít dodavatele povinností, které vytvářejí výraznou nerovnováhu mezi stranami, pokud jde o jejich práva a povinnosti, a to zejména v oblasti smluvních pokut a sankcí;

- obdrží anebo se pokusí získat, jako předběžnou podmínku předložení objednávek, jakékoliv plnění bez toho, aby jeho protihodnotou byl písemný závazek týkající se přiměřeného nákupního objemu a v nutném případě služba požadovaná dodavatelem, která je předmětem písemné dohody;

- obdrží anebo se pokusí získat prospěch pod hrozbou úplného anebo částečného okamžitého přerušování obchodních vztahů, zjevně zneužívající podmínky týkající se cen, platebních lhůt, způsobů prodeje nebo služeb, které nevyplývají z nákupních, anebo prodejních povinností;

- náhle, třebaže pouze částečně, přerušuje stabilizovaný obchodní vztah, a to bez písemné výpovědi zohledňující délku trvání obchodního vztahu při současném respektování minimální výpovědní lhůty uvedené ve všeobecných obchodních podmínkách, které vycházejí ze zvyklostí při obchodování. Pokud se obchodní vztah týká dodávek výrobků prodávaných pod značkou obchodníka, minimální doba výpovědní lhůty je dvojnásobná než v případě, kdy výrobek není dodáván pod značkou obchodníka. Předcházející ustanovení nebrání možnosti výpovědi bez výpovědní lhůty v případě, pokud druhá strana neplní část svých povinností. Pokud přerušování obchodního vztahu vyplývá z konkurence prostřednictvím „dražby na dálku“, minimální délka trvání výpovědní lhůty je dvojnásobná než výpovědní lhůta vyplývající z uplatňování ustanovení tohoto odstavce v případě, že délka původní výpovědní lhůty je méně než 6 měsíců a nejméně jeden rok v ostatních případech;

- vystaví dodavatele podmínkám úhrady, které nerespektují horní hranici stanovenou tímto zákonem nebo které jsou zjevně zneužívající vzhledem na správnou praxi a obchodní zvyky, a které se odchyľují, bez objektivní příčiny a na úkor věřitele, od lhůty uvedené v tomto zákoně. Za zvlášť zneužívající se považuje to, pokud dlužník žádá věřitele, aby změnil (posunul)

datum vydání faktury nebo vydal, z důvodu formálních nedostatků, fakturu novou s odlišnou lhůtou splatnosti;

- odmítne nebo vrátí zboží nebo automaticky odpočte ze sumy uvedené na faktuře dodavatele pokuty anebo srážky odpovídající nedodržení termínu dodávky, anebo nevyhovujícímu stavu zboží, v případě pokud takovýto dluh není nepopiratelný, vyčíslitelný a vymahatelný, dokonce bez toho, aby dodavatel mohl přezkontrolovat, zda příslušná stížnost odpovídá realitě;

- přeneše sankce uložené kontrolním orgánem na dodavatele bez prokázaného zavinění. Za zvláště zneužívající se pokládá přenesení sankcí uložených u výrobků neprodávaných v původních obalech, s výjimkou prokázaného zavinění na straně dodavatele, dále sankcí uložených z důvodu prodeje výrobků po uplynutí lhůty spotřeby, prodeje výrobků v poškozených obalech nebo jinak znehodnocených nesprávným skladováním, manipulací nebo vyložením v místě prodeje;

- požaduje kratší dobu čerpání trvanlivosti výrobku dodavatelem, než jakou umožňuje zákon;

- provede vzájemný zápočet pohledávek z obchodního styku bez předchozího písemného souhlasu dodavatele;

- neposkytne své všeobecné prodejní podmínky za podmínek stanovených v tomto zákoně každému kupujícímu výrobky anebo každému poskytovateli služeb, který o to požádá;

- odmítne uvést na etiketě výrobku prodávaného pod značkou obchodníka jméno a adresu výrobce, pokud tento o to požádá v souladu s článkem;

- podmíní prodej výrobků dodavatele výrobou výrobků pod značkou obchodníka;

- vyžaduje provedení kontroly výrobních prostorů dodavatele, ať již přímo nebo třetí stranou, včetně požadování rozborů a zkoušek výrobků v době platnosti oprávnění k výrobě vydaného příslušnou státní autoritou nebo akreditovanou osobou, s výjimkou výroby pod vlastní značkou obchodníka, pokud tento na sebe přebírá odpovědnost výrobce a kontrolu provádí na vlastní náklady.

2. Odběratel nesmí

a) mít retroaktivní prospěch ve formě slev, provizí anebo dohod o obchodní spolupráci;

b) inkasovat zalistovací poplatek před vystavením objednávky;

c) mít možnost vrátit zboží před uplynutím lhůty spotřeby nebo po lhůtě (vratky), a to zejména formou zpětného prodeje;

d) mít možnost výměny zboží s výjimkou prokázaných vad a reklamací;

e) zakázat smluvní straně postoupení třetím osobám pohledávek, které má vůči němu;

f) automaticky profitovat z příznivějších podmínek, které obchodní partner schválil konkurenčním podnikům.

Příloha 6

JINÉ ZVYKLOSTI V DODAVATELSKO-ODBĚRATELSKÝCH VZTAZÍCH

Dražby

1. Smlouva, kterou se dodavatel vůči odběrateli zaváže ohledně cenové nabídky vyplývající z obrácené dražby na dálku, organizované zejména elektronickou cestou, je neplatná, pokud se nedodrží alespoň jedna z následujících podmínek:

- před dražbami nákupčí anebo osoba, která je organizuje ve svůj prospěch, musí informovat transparentním a nediskriminačním způsobem všechny potenciální účastníky o určujících prvcích ohledně výrobků anebo poskytování služeb, které hodlá získat, o svých nákupních podmínkách a formách, o svých podrobných výběrových kritériích, tak jako i o pravidlech, podle kterých budou dražby probíhat;

- na konci dražebního období bude identita vybraného účastníka prozrazena účastníkovi, který se na dražbě zúčastnil a který o to požádá. Pokud si předkladatel vybrané nabídky neplní svoje povinnosti, nikdo není povinný převzít danou obchodní operaci za poslední cenu, ani za poslední podání.

2. Nákupčí anebo osoba, která dražby organizuje ve svůj prospěch, zaregistruje průběh dražeb a tyto záznamy si musí uchovat jeden rok. Tento záznam se předloží, pokud Úřad zahájí šetření v souvislosti se zneužíváním významné tržní síly.

3. Obrácené dražby na dálku organizované nákupčím anebo jeho zástupcem jsou zakázány pro zemědělské výrobky uvedené na seznamu, který je stanovený Úřadem, tak jako i pro potraviny běžné spotřeby pocházející z prvního stupně zpracování těchto výrobků.

4. Za nedodržení ustanovení uvedených v této příloze nese zodpovědnost osoba, která se ho dopustí, a tato je povinna i nahradit způsobenou škodu.

1) § 2 odst. 1 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů.

2) Zákon č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů.

3) Zákon č. 143/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

4) § 2 odst. 2 obchodního zákoníku, ve znění zákona č. 85/2004 Sb.

5) § 21e odst. 1 nebo § 21f odst. 3 zákona č. 143/2001 Sb.